

MỘT SỐ DỰ BÁO THÀNH TỰU KINH TẾ TRI THỨC

Nền kinh tế tri thức có một số đặc điểm để nhận biết: Vai trò của con người tri thức có óc tổng hợp và sáng tạo, ứng xử ít sai lầm; máy tính là công cụ mạnh có tốc độ xử lý cao; lao động trực tiếp giảm còn trên dưới 10%, GDP dịch vụ chiếm tới 90%, hàm lượng tri thức trong sản phẩm chiếm đến trên 90%. Tư duy của nền kinh tế tri thức hướng về hệ thống liên kết, có khả năng mô phỏng hệ sinh thái để phát triển bền vững.

1. Con người là hạt nhân vận hành xã hội

Mỗi giai đoạn phát triển của xã hội có một trung tâm: xã hội nghề nông lấy đất làm trung tâm, xã hội chăn nuôi súc vật là trung tâm, xã hội thương nghiệp- tiến tệ, xã hội công nghiệp- tư bản, xã hội thông tin lấy tin tức làm trung tâm. Các xã hội này con người bị lói cuốn, phụ thuộc. Bước sang xã hội kinh tế tri thức con người trở về với chính mình, tri thức là kết quả sáng tạo của bộ óc con người. Nhân tài không phổ cập nhưng không hiếm và tái sinh trong nhiều thế hệ với cấp số cao hơn có khả năng cá tính hóa sản xuất phục vụ cá tính hóa đời sống. Vai trò nhân tài trong doanh nghiệp ngày càng rõ nét. Nước Mỹ trong thế kỷ 20 đã thu hút nhân tài trở thành kho nôi của thế giới, công ty Philip đã phải nâng mức lương từ 2 triệu lên 30 triệu USD để có được một chuyên gia chế tạo mạch IC. Các

công ty phát triển nhân tài chỉ phí thích đáng để phát triển nguồn nhân lực.

2. Các sản nghiệp tri thức

- *Nhóm ngành khoa học kỹ thuật* lấy sản xuất, tiêu thụ, tiêu dùng, phát minh, phát hiện, thiết kế và công cụ kỹ thuật làm chủ thể, là lực lượng vật chất chủ chốt ,đầu tầu cung cấp nguồn lực cho các ngành kinh tế xã hội.

- *Nhóm ngành tinh báo tin tức* là thước đo trình độ phát triển của xã hội. Từ năm 1997, thuật ngữ "kinh tế tri thức" ra đời người ta nhận thấy lượng thông tin của thế giới cứ 5 năm tăng lên gấp đôi. Ngành này sản xuất ra thông tin trợ giúp các hoạt động của xã hội diễn ra trong từng giờ. Dịch vụ cung cấp tin tức được hỗ trợ của mạng viễn thông giúp cho việc ra các quyết định quan trọng; hoạt động khai thác, nghe trộm tin tức rất lợi, hại, vượt qua sự phê phán và đế kháng.

- *Nhóm ngành văn hóa, giáo dục* được xem là sản nghiệp lớn của thế kỷ 21 mang tính toàn cầu hóa. Dòng giao lưu văn hóa, giáo dục Đông- Tây cùng với phát triển các cơ sở đào tạo nhân tài quốc tế trở thành thời thượng.

- *Nhóm ngành vui chơi giải trí* mang tính toàn cầu thu hút nhân lực dư thừa, tránh khủng hoảng xã hội ,xuất khẩu dịch vụ này thay thế vì trí xuất khẩu tư bản và hàng hóa.

- *Nhóm ngành tri năng trí tuệ* lấy việc phát triển và khai thác trí tuệ là

chủ đạo. Ngày nay con người mới sử dụng được 1/1000 não lực. Não người có năng lực sản sinh vĩ đại, càng khai thác tiềm lực càng lớn. Người ta đang hy vọng khai thác tư duy ngoài tri não "trí năng nhân tạo" và gửi toàn bộ trí não vào một hệ thống để nó tiếp tục hoạt động vượt qua tuổi thọ.

- *Nhóm ngành tư vấn trừ hoạch* hướng vào phát triển thị trường, hướng dẫn sản xuất, dự báo và dự trừ các kịch bản. Công việc này đã và đang được các công ty và chính phủ thực hiện bằng việc tạo dựng và sử dụng "túi khôn".

- *Nhóm ngành thiết kế tư tưởng*, lấy từ trong kho não của nhân loại để sản xuất tri thức, tạo tin tức, xây dựng phép tư duy mới, nó cùng với sản nghiệp tư vấn trừ hoạch gọi là "não nghiệp".

3. Thương hiệu là tiêu chí cơ bản

Nhân mác là tài sản của các doanh nghiệp. Cơ chế hoạt động của các doanh nghiệp trước đây = *Vốn lưu động + nhà xưởng + thiết bị + sức lao động*; doanh nghiệp thời toàn cầu hòa kinh tế = *Tri thức × thương hiệu × quảng cáo × vốn lưu động × nhân tài × thị trường*. Do vậy, các doanh nghiệp mới ra đời đều có chiến lược thương hiệu để khẳng định sức phát triển.

Các tập đoàn lớn chuyển dần từ đầu tư trực tiếp bằng vốn sang đầu tư bằng tri thức và thương hiệu. Thực tế

có nhiều vụ cạnh tranh, sáp nhập qua cuộc chiến thương hiệu; nhà đầu tư mang thương hiệu, và tri thức dạng bí quyết đang nắm giữ và sáng tạo tiềm tàng đến các vùng lãnh thổ gặt hái thành công, vốn, công nghệ, lao động và thị trường dễ huy động bởi yếu tố vật chất này dường như đang dư thừa.

Thương hiệu có giá trị, ý nghĩa trong chiến lược toàn cầu hóa về kinh tế: Thương hiệu là quyền lực kinh tế toàn cầu, ngày nay đã có nhiều sản phẩm phủ kín các vùng lãnh thổ như các con chip của hãng Intel, phần mềm của Microsoft, sản phẩm dầu khí BP, nước ngọt coca,... Thương hiệu là của cải, tài sản định hình và vô hình, các cuộc chuyển nhượng từng phần thương hiệu đã định được giá nhưng chuyển nhượng toàn bộ thì không xác định được. Thương hiệu là thị trường, tập quán tiêu dùng, mở thị trường được xét theo thương hiệu chứ không theo nguồn xuất xứ sản phẩm. Thương hiệu là tư bản trong đầu tư nó vượt xa giá trị đồng vốn, có vốn không có thương hiệu mạnh thì đầu tư bất thành nhưng có thương hiệu mạnh thì thuận hơn. Thương hiệu được coi là vũ khí trong cuộc thương chiến khu vực và toàn cầu, là uy tín, niềm tự hào của sản xuất và tiêu dùng, nó biến điều bình thường thành thần kỳ, biến xa xỉ thành đại chúng, thúc đẩy mỗi cá nhân, công ty đạt tới đỉnh cao của tri thức.

4. Từ ảo đến hiện thực nhờ sự đan quện tri thức và máy mạng liên kết toàn cầu làm thay đổi phương thức quản lý và kinh doanh. Các mạng máy tính ngày càng hiện đại và thân thiện hơn giúp người sản xuất, tiêu dùng tư duy, trao đổi, mua bán, thực

hiện các dịch vụ tin cậy ví dụ như sản xuất theo sở thích cá tính, các cửa hàng ảo, khám chữa bệnh từ xa, ngôi học tại nhà, đến các thư viện trên mạng, lựa chọn trong 500 kênh truyền hình, tiến mặt được thay bằng các thẻ từ, ngành ngân hàng không có trụ sở chỉ có địa chỉ trên mạng,... Chi phí sản xuất giảm, tăng tiêu dùng đại chúng nhưng hiện tượng ý trẻ của con người phổ biến, các quan hệ thân mật truyền thống suy giảm trong nếp nghĩ và hành động. Cuộc cách mạng số hóa, mạng hóa khiến con người tiếp cận hiện thực qua ảo ảnh và ảo tưởng, thay đổi ước mơ, khát vọng theo các chiều hướng không dự báo được!

5. Tòa nhà tri thức mọc lên trên các thành phố với đặc trưng là không có giấy tờ trong văn phòng, mật độ điểm kết nối thông tin rất cao, bình quân đến 4 điểm thông tin trên bàn làm việc của nhân viên, tự động điều chỉnh nhiệt độ, ánh sáng, độ ẩm. Nhật Bản và Hoa Kỳ đi đầu về số lượng tòa nhà kiểu này. Trong những năm tới các mẫu nhà thông minh, tiện ích sẽ lan tỏa rộng, ngành xây dựng đổi diện với một kết cấu mới. Những tòa nhà này được xem như là trung tâm tri thức và sáng tạo của một ngành, thành phố, quốc gia bởi tốc độ kết nối, tổng bộ, phân tích thông tin đưa ra các quyết định tin cậy, các sáng tạo phi thường.

6. Thách thức đối với giáo dục và đào tạo. Người ta khuyến cáo chế độ học tập suốt đời nhưng thực tế buồn hiện nay có tới 1/4 dân số không được trang bị kỹ năng tối thiểu nhất, trong đó có tới 1 tỷ người mù chữ, 98% người mù chữ ở các nước đang

phát triển phân bố ở châu Phi là 65% dân số, châu Á là 36% và vùng Caribe là 17%. Đây là thách thức toàn cầu, mạng thông tin toàn cầu ít ý nghĩa đối với quốc gia dân số mù chữ cao và thu nhập đầu người 1 USD/ngày là nhận định trên cơ sở điều tra, thực nghiệm của các hãng viễn thông.

Tri thức sẽ trở nên đơn phương và sai lệch phát ra từ 1/4 dân số thế giới ở nước giàu có đặc quyền cao nhưng các giá trị thông tin ít ích lợi đối với 3/4 dân số ở các nước đang phát triển là đầu mối tiếp nhận thông tin. Lợi ích to lớn đối với thế giới ở chỗ làm cho 3/4 dân số ở các nước đang phát triển được hưởng nền giáo dục hữu ích. Một số kiến nghị các nước đang phát triển dành 30% tổng vốn vay đầu tư cho giáo dục, tập trung vào phụ nữ bởi tác động truyền thụ của họ tới con cái; cải thiện chất lượng giáo dục để chống hiện tượng tái mù chữ, tốc độ đổi mới nội dung sách giáo khoa hiện nay khoảng 3 năm.

Nền kinh tế tri thức ra đời phát triển là tất yếu khách quan của lịch sử, tác động ảnh hưởng của nó khá lớn, những biến đổi có thể đột ngột trong đời sống. Qua đêm, người ta có thể nhận thấy hàng loạt những thay đổi, sản phẩm và dịch vụ mới liên tục ra đời. Chúng ta không thể chờ đợi và thờ ơ trước những biến đổi đó mà chủ động nắm bắt và sáng tạo, hội nhập vào nền kinh tế thế giới tạo lập và giành các lợi thế, giữ được bản sắc văn hóa, tinh thần, truyền thống tốt đẹp của Việt Nam.

N.M.H

(Nguồn tham khảo:

Thời đại kinh tế tri thức -

NXB Chính trị quốc gia)